

ANALIZA POKAZATELJA BANKARSKOG SISTEMA CRNE GORE

Pokazatelji na nivou sistema, koji se odnose na 13 banaka koje imaju dozvolu za rad, ukazuju na veoma stabilne performanse, koje, između ostalog, karakteriše:

- koeficijent solventnosti od 17,29%, na 31.12.2018. godine, što je značajno iznad minimalno propisanog nivoa od 10%

- nivo nekvalitetnih kredita, na 28.02.2019, od 5,04%, uz iznos kredita koji kasne preko 90 dana od 2,91%, što predstavlja pokazatelj koji se može uporediti sa nivoom prije finansijske krize

I BILANSNE POZICIJE NA NIVOU BANKARSKOG SISTEMA CRNE GORE BILJEŽE RAST

Na osnovu posljednjih raspoloživih godišnjih podataka na nivou sistema (28.02.2019-28.02.2018. godine), ključne bilansne pozicije, na godišnjem nivou, bilježe rast, i to: aktiva 7,01%, krediti 12,00%, depoziti 7,64% i kapital 7,37%. Takođe, u odnosu na kraj 2016. godine, ključne bilansne pozicije bilježe značajan rast, i to: aktiva 16,72%, krediti 24,62%, depoziti 21,29% i kapital 9,31%. Ovi podaci se odnose sve banke koje su bile licencirane na navedene datume, odnosno samo podaci na 28.02.2019. godine ne sadrže podatke za IBM koja je izgubila licencu tokom januara 2019. godine.

Tabela 1: Ključne bilansne pozicije (000)

Ključne bilansne pozicije (000)	28.02.2019.	31.12.2018.	28.02.2018.	31.12.2016.	feb 19/dec 18 (%)	feb 19/feb 18 (%)	feb 19/dec 16 (%)
Aktiva	4,424,097	4,406,813	4,134,304	3,790,255	0.39	7.01	16.72
Kredit	3,010,586	2,929,239	2,687,944	2,415,822	2.78	12.00	24.62
Depoziti	3,482,915	3,459,220	3,235,800	2,871,677	0.68	7.64	21.29
Kapital	530,917	513,016	494,477	485,715	3.49	7.37	9.31
Neto rezultat	10,241	24,807	9,971	5,848	-	2.71	-

II NEKVALITETNI KREDITI SU U STALNOM PADU

Na kraju februara 2019. godine učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima iznosi 6,11%, dok je u istom periodu prethodne godine njihovo učešće iznosilo 7,35%, a na kraju 2016. učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima bilo je 10,29%. Krediti koji kasne takođe bilježe smanjenje u posmatranom periodu.

Tabela 2: Pokazatelji kvaliteta aktive i adekvatnosti kapitala

Pokazatelj (%)	31.12.2016.	28.02.2018.	31.12.2018.	28.02.2019.
Koeficijent solventnosti	16.01	-	15.63	-
NPL	10.29	7.35	6.72	6.11
Kredit koji kasne preko 30 dana	11.22	6.75	6.24	6.87
Kredit koji kasne preko 90 dana	8.42	4.58	4.64	4.08

Statistika nekvalitetnih kredita na nivou sistema je još pozitivnija ukoliko se isključe podaci za Atlas banku i IBM, dok krediti koji kasne preko 90 dana na kraju februara 2019. iznose 2,91%, što je nivo iz perioda prije finansijske krize.

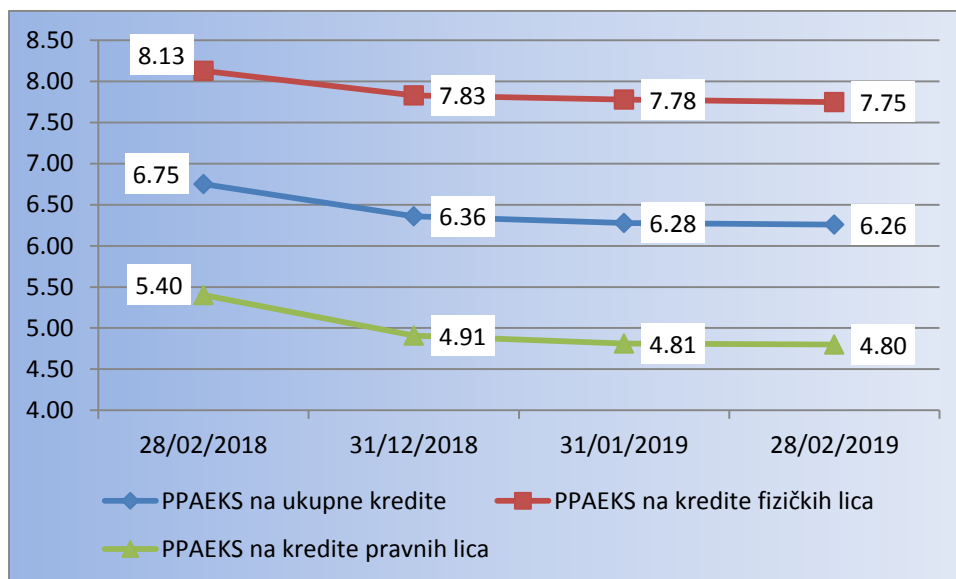
Tabela 3: Poređenje podataka sistema sa i bez Atlas banke i IBM

Pokazatelj (%)	Stvarni podaci		Podaci bez Atlas banke i IBM	
	31.12.2018.	28.02.2019.	31.12.2018.	28.02.2019.
Koeficijent solventnosti	15.63	-	17.29	-
NPL	6.72	6.11	5.24	5.04
Kreditni koji kasne preko 30 dana	6.24	6.87	4.58	5.59
Kreditni koji kasne preko 90 dana	4.64	4.08	3.10	2.91

III KAMATNE STOPE IMAJU OPADAJUĆI TREND

Na dan 28.02.2019. godine, prosječna ponderisana nominalna i efektivna kamatna stopa na ukupne kredite o kojima su banke izvjestile Kreditni registar iznosile su 5,66%, odnosno 6,26%. Na kraju 2016. godine prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa na ukupne kredite je iznosila 7,45%, što znači da je u posmatranom periodu zabilježila pad od 1,19 procentnih poena. U februaru 2019. godine pasivna prosječna ponderisana efektivna kamatna stopa iznosila je 0,52% i u odnosu na prethodni mjesec bilježi pad od 0,02 procentna poena, dok u odnosu na februar 2018. godine bilježi pad od 0,13 procentnih poena.

Grafik 1: Prosječne efektivne aktivne kamatne stope

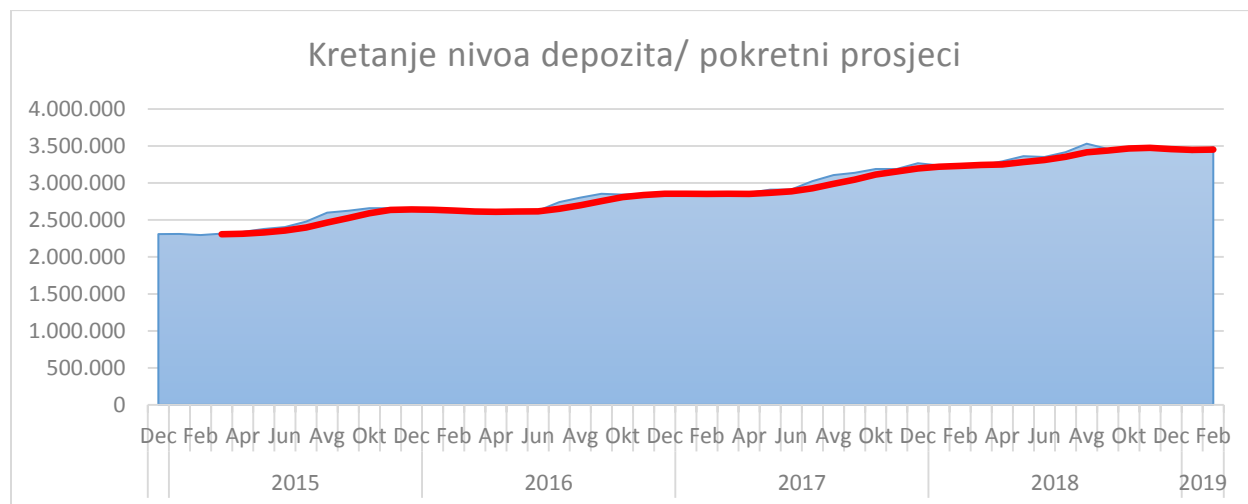

Svi navedeni podaci ukazuju na pozitivne trendove u prethodnom periodu, koje karakterišu kontinuirani rast svih značajnih bilansnih pozicija (ukupnih kredita, depozita, kapitala, finansijskog rezultata). Pored navedenog, snažan pad nekvalitetnih kredita, praćen kontinuiranim trendom smanjenja prosječnih ponderisanih aktivnih kamatnih stopa, ukazuju na poboljšanje poslovnog ambijenta.

IV DEPOZITI BILJEŽE KONSTANTAN RAST

Pokretni prosjeci mjesečnog kretanja depozita kao najpreglednijeg indikatora kretanja trenda depozita (crvena linija), za 13 banaka, ukazuju na trend rasta bez bilo kakvih sistemskih oscilacija.

Grafik 2: Trend depozita u bankarskom sistemu i pokretni prosjeci 2015-2019

Podaci koji se odnose na nivo ukupnih depozita i likvidne aktive, zbog prirode svoje volatilnosti, posebno prilikom poređenja mjesečnih nivoa, ukoliko se ne uzmu u obzir sezonski i ciklični uticaji, podložni su pogrešnoj interpretaciji. Posebno je neutemeljeno upoređivanje neuporedivih podataka koji sadrže različiti broj banaka u sistemu.

Nivo sezonskog uticaja, koji je posebno katrakterističan za mjesec januar, se najbolje može vidjeti u tabelaranom prikazu sezonskog uticaja potrošnje, kroz godine.

Tabela 4: Sezonski uticaj januara na depozite u periodu 2015-2019

	stanovništvo	nefinansijski i sektor	finansijski i sektor	vlada	rezidenti ukupno	nerezidenti	ukupno
I 2016 / XII 2015	-1.1	-0.8	-19.2	-3.8	-1.5	2.8	-0.7
I 2017 / XII 2016	-0.3	-2.5	-9.4	4.5	-1.2	1.2	-0.7
I 2018 / XII 2017	-0.3	-1.8	19.7	-0.4	-0.8	-1.7	-1
I 2019 / XII 2018	-3.2	-1.7	5.8	-6.7	-2.7	4.4	-1.2
I 2019 / XII 2018 isključujući IBM banku radi uporedivosti podataka	-2.3	-1.6	8.6	-6.6	-2.2	8.1	-0.1

U nastavku je dat prikaz nivoa, trenda i strukture depozita na uporedive datume, bez podataka koji se odnose na Atlas banku i IBM.

Posmatrajući trend u periodu od 30.11.2018.godine, odnosno posljednji izvještajni period prije uvođenja privremenih uprava u IBM i Atlas banci, do 28.02.2019. godine, odnosno posljednji izještajni period, očigledan je nastavak trenda rasta depozita iz prethodnog perioda, uprkos njihovom padu na kraju januara 2019. godine, izazvanog uticajem sezone. Naime, januar u našoj zemlji karakteriše povećana potrošnja, slično decembru u EU ili SAD-u. Da je januarski

pad ukupnih depozita posljedica sezonskih oscilacija, a ne narušenog povjerenja u bankarski sistem, pokazuje i činjenica da je do pada ukupnih depozita na nivou sistema od 15 banaka došlo i tokom januara 2018. godine u odnosu na nivo ukupnih depozita na kraju 2017. godine (sa 3.279.085 EUR na 31.12.2017.godine na 3.248.169 EUR na 31.01.2018.godine), nakon čega je nastavljen dugoročni trend rasta ukupnih depozita.

Na osnovu prikazanih podataka, ukupni depoziti za 13 banaka su, na kraju februara 2019. godine, bili za 2,75% veći u odnosu na kraj novembra 2018. godine, odnosno za 2,22% veći u odnosu na ukupne depozite na kraju januara 2019. godine.

Datum	30.11.2018	21.12.2018	31.01.2019	28.02.2019	30.11.2018/28.02.2019	31.01/28.02.2019
Ukupni depoziti	3.201.752	3.257.289	3.218.347	3.289.896	2,75%	2,22%

Kada je u pitanju struktura depozita, u smislu podjele nosilaca depozita na rezidentna i nerezidentna pravna i fizička lica, u periodu od 30.11.2018. godine do 28.02.2019. godine prisutan je sljedeći trend:

	30.11.2018.	28.02.2019.	28.02./30.11.	%
Pravna lica rezidenti	1,311,807	1,318,003	6,196	0.47
Pravna lica nerezidenti	182,550	266,736	84,186	46.12
Ukupno pravna lica	1,494,357	1,584,739	90,382	6.05
Fizička lica rezidenti-stanovništvo	1,219,085	1,192,590	-26,495	-2.17
Fizička lica nerezidenti	488,310	512,567	24,257	4.97
Ukupno fizička lica	1,707,395	1,705,157	-2,238	-0.13
Ukupni depoziti	3,201,752	3,289,896	88,144	2.75

Dakle, u posmatranom periodu, prisutan je trend rasta obje kategorije nerezidentnih pravnih lica, kao i kategorije pravnih lica rezidenata, dok je registrovano smanjenje ukupnih depozita fizičkih lica rezidenata.

Činjenica da obje kategorije depozita nerezidenata rastu ukazuju na visok stepen povjerenja nerezidentnih lica u bankarski i finansijski sistem, kao i poslovni sistem u Crnoj Gori, pripremajući se, na ovaj način, za nastavak trenda investiranja u Crnu Goru.

V BANKARSKI SISTEM CRNE GORE JE VISOKO LIKVIDAN

Kada je u pitanju nivo i struktura likvidne aktive, potrebno je ukazati na trendove koji su prisutni u periodu od uvođenja privremene uprave u IBM i Atlas banci, odnosno stečaja u IBM. Likvidna aktiva u sistemu, bez Atlasa i IBM, bilježi rast posmatrajući 28.03.2019. godine i pomenute datume. U skladu sa navedenim, likvidna aktiva za 13 banaka u sistemu na 28.03.2019. godine, što predstavlja posljednji raspoloživi podatak, veća je za 19.575 hilj. EUR, odnosno za 2,13% u odnosu na dan kada je uvedena privremena uprava u IBM i Atlas banci. Takođe, likvidna aktiva na 28.03.2019. godine je veća za 10.267 hilj. EUR ili 1,11% u odnosu na dan kada je otvoren stečajni postupak u IBM-u.

datum	07.12.2018	04.01.2019	28.03.2019	28.03.2019/07.12.2018	28.03/04.01.2019
Likvidna aktiva	916.579	925.887	936.154	2,13%	1,11%

Treba podsjetiti na strogu definiciju Centralne banke Crne Gore prema kojoj likvidna aktiva obuhvata samo gotovinu, sredstva na žiro računu, depozite po viđenju kod banaka i polovinu obavezne rezerve. Imajući u vidu kvalitet navedenih kategorija likvidne aktive, odnosno njihovu dostupnost za potrebe vršenja plaćanja i održavanje adekvatne likvidne pozicije, nema analitičkog smisla praćenje trenda pojedinih kategorija likvidne aktive, odnosno gotovine, sredstava na žiro računu i depozita po viđenju kod banaka, sa stanovišta uticaja na likvidnu poziciju.